

6. Ющик О. Конституційні проблеми установчої влади в Україні. *Юридичний вісник України*. 20–26 жовтня 2007 р. № 42. С. 5. URL : <http://www.viche.info/journal/1778/>.

7. Aleksandar Marsavelski. The Crime of Terrorism and the Rights of Revolution in International Law. *Connecticut Journal of Int'l Law*. – Vol. 28. № 241. 2013. P. 278-287.

Кафлюк А.І.

*здобувачка I курсу магістратури кафедри
конституційного, адміністративного та фінансового права
Чернівецького юридичного інституту
Національного університету «Одеська юридична академія»*

БУЛІНГ – ПОРУШЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ

Відповідно до частини 1 статті 3 Конституції України – життя і здоров'я людини, її честь і гідність, недоторканність і безпека – найвища соціальна цінність. Варто зауважити, що в статті 28 Конституції України також вказано, що кожен має право на повагу до його гідності. Ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню [1].

Порушення конституційних прав людини яскраво проявляється у такому негативному явищі як булінг. Проблема булінгу в Україні існує давно, проте лише у 2019 році в Україні на державному рівні визнали існування такої проблеми серед дітей.

Проблему булінгу визнали не просто складним соціально-педагогічним, психологічним явищем, і порушенням конституційних прав, але й було вказано, що булінг – це насильство [2]. За рівнем суспільної небезпеки це правопорушення віднесли до адміністративних, передбачивши відповідний склад у Кодексі України про адміністративні правопорушення.

Відповідно до Кодексу (стаття 173⁴) булінг (цькування) – це діяння (дія або бездіяльність), які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи або такою особою стосовно інших, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого.

Визначають наступні ознаки булінгу: систематичність (повторюваність) діяння (дії або бездіяльності); умисні дії (злий умисел); владний дисбаланс між кривдником і потерпілим; відсутнє розкаяння у кривдника; наявність жертви, булера та спостерігача.

Кривдником (булером) є особа, яка проявляє агресію до іншого учасника (жертви), фізично чи психологічно переважає його [3, с. 55].

Потерпілою (жертвою булінгу) вважають особу, якій булер завдає страждань. Жертв булінгу визначають як тих, кого часто переслідують, а вони, в свою чергу, не проявляють у відповідь фізичну чи психологічну агресію або їх відповідь не є рівноцінною завданій кривді.

Спостерігачі, як правило, це особи, які споглядають на вчинення булінгу. Можна виділити спостерігачів, які намагаються зарадити цькуванню і зупинити булера (всіляким чином допомогти потерпілому), та спостерігачів, які не намагаються зарадити цькуванню.

Відмітимо, що види булінгу бувають дуже різноманітними:

- вербальний (словесний) булінг – словесне знущання або залякування за допомогою образливих слів, яке включає постійні образи, погрози й неповажні коментарі про кого-небудь (про зовнішній вигляд, релігію, етнічну приналежність, інвалідність, особливості стилю, тощо);

- фізичний булінг – фізичне залякування або булінг за допомогою агресивного фізичного залякування, яке полягає в багаторазово повторюваних ударах, стусанах, підніжках, блокуванні, поштовхах і дотиках небажаним і неналежним способом;

- соціальний булінг – соціальне залякування або булінг із застосуванням тактики ізоляції припускає, що когось навмисно не допускають до участі в роботі групи, трапези за обіднім столом, гри, заняття спортом чи громадської діяльності;
- кібербулінг – це знущання, приниження, агресивні напади, які здійснюються за допомогою різних гаджетів (зокрема телефонів), з використанням інтернету, будь-яких електронних (цифрових) технологій [4].

На жаль, найчастіше булінг трапляється серед дітей та підлітків. Цей факт впливає зі здійснюваного нами опитування. Проаналізувавши опитування, було виявлено, що практично 80% дітей шкільного віку зіштовхувалися з булінгом. Особи віком від 16 років, частіше зіштовхуються з кібербулінгом. Дуже засмутив той факт, що 20 % опитуваних людей, не знали що таке булінг та як йому протидіяти.

Власне тому, для поширення інформації про булінг та як протидіяти такому негативному явищу, в Україні активно висвітлюють дану тему серед громадськості. Було створено ряд організацій, які займаються проблемою булінгу в Україні, а саме:

- UNICEF – інформують батьків та дітей про булінг та протидію йому [5];
- Благодійний фонд «Kiddo» – протидіють булінгу;
- Громадська організація «Студента» – займаються недискримінаційним навчанням;
- Український інститут дослідження екстремізму – вивчають дитяче насилля;
- Жіночий консорціум України – займаються попередженням та подоланням насильства в дитячому середовищі;
- Український фонд «Благополуччя дітей» – навчають дітей захищати себе;
- Міжнародний жіночий правозахисний центр «Ла Страда-Україна» – протидіють насильству в сім'ї та школі;
- Docudays Ua – здійснюють кампанію проти кібербулінгу;

– StopSexting – захищають дітей від сексуального насилля в інтернеті.

Ватро зазначити, що нами було проаналізовано кількість справ щодо булінгу, які розглядалися в українських судах. Відповідно до даних з Єдиного державного реєстру судових рішень – станом на 09.02.2021 р. зареєстровано 854 справи щодо вчинення булінгу. Ці справи стосуються вчинення булінгу щодо дітей у закладі освіти. Але чому так?

19 січня 2019 року набрав чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу» № 8584, у якому визначено поняття булінгу, шляхи протидії цьому явищу, захисту прав дітей, а також інших осіб, які працюють у закладі освіти. Цим законом, також внесено зміни до Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Отже, з вищенаведеного можна побачити, що українським законодавством врегульовано лише вчинення булінгу серед дітей у закладі освіти [6]. Це означає, що законодавчу базу щодо булінгу та протидії булінгу потрібно значно розширювати та доопрацьовувати, для того, аби ефективно боротися з цим негативним явищем.

Список використаних джерел:

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 04.02.2021).
2. Права людини. Булінг як форма насилля. URL: <https://vseosvita.ua/library/prava-ludini-buling-akforma-nasilla-107015.html> (дата звернення 04.02.2021).
3. Деркач Л.М., Горач Л.В. Проблема булінгу та сором'язливості в сучасному українському освітньому просторі: крос-культурний аспект. *Міжнародний науковий вісник*. Ужгород, 2018. № 2. С. 48–59.
4. *Види булінгу та кібербулінгу*. <https://edu.bullyingstop.org.ua/article/4> (дата звернення 04.02.2021).
5. *Офіційний веб-портал UNICEF в Україні*. https://www.unicef.org/ukraine/media_31250.html
6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню). *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 5. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-19#Text>